

Спеціалізованій вченій раді Д 35.051.01
Львівського національного університету
імені Івана Франка

ВІДГУК

офіційного опонента
доктора економічних наук, професора
Борнос Вікторії Георгіївни
на дисертаційну роботу
Пилип'юк Ярини Василівни на тему
“Фінансове забезпечення інноваційного розвитку економіки України”,
подану до захисту на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

**Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами,
планами, темами**

В умовах глобальних змін у ринковому середовищі зростає потреба у фінансовому забезпеченні інновацій як найбільш ефективного способу підвищення конкурентоспроможності економіки країни. Розвиток інноваційної діяльності на рівні окремого підприємства, регіону й держави загалом має включати створення послідовної й добре обґрунтованої цілісної системи її фінансового забезпечення, яка повинна ґрунтуватися на широкому залученні фінансових ресурсів і максимально ефективному їх використанні. Особливої актуальності набуває необхідність удосконалення системи фінансового забезпечення інноваційного розвитку, що обумовлено гострою нестачею фінансових ресурсів та особливою важливістю інноваційних процесів в розвитку країни. Варто відзначити, що в сучасній науковій літературі значна кількість наукових праць присвячена саме проблемам теоретичного обґрунтування та практиці фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки. Проте ряд проблем в частині теорії та організації фінансового забезпечення інноваційної діяльності не було остаточно вирішено. Усе це зумовлює необхідність здійснення ґрунтовних теоретичних і практичних

досліджень з проблем функціонування системи фінансового забезпечення інноваційної діяльності в Україні у контексті реалізації інноваційної політики держави.

Враховуючи зазначене вважаємо, що дисертаційна робота Я. В. Пилип'юк виконана на актуальну тему, дослідження якої є своєчасним та обґрунтовує новий підхід до вирішення науково-прикладних завдань, що полягають у розробленні теоретико-методологічних засад та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України.

Дисертаційна робота Пилип'юк Я. В. є складовою науково-дослідної роботи кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка за напрямом “Фінансові стратегії розвитку економіки України” (державний реєстраційний номер 0112U004029) та “Формування фінансового потенціалу національної економіки” (державний реєстраційний номер 0116U001677), у межах яких проведено структурно-функціональний аналіз системи фінансового забезпечення інноваційної діяльності та вироблено концептуальні підходи щодо вдосконалення фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, та їх достовірність

Детальне вивчення змісту дисертаційної роботи, у тому числі наведених у ній статистичних даних і розрахунків, автореферату та публікацій автора дає можливість зробити висновок про те, що наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані в дисертаційній роботі, характеризуються належним рівнем обґрунтованості та достовірності. Одержані наукові результати базуються на вивченні та критичному осмисленні значної кількості джерел, серед яких нормативно-правові акти України у сфері інновацій, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних вчених з теорії, методології та організації фінансового забезпечення інноваційної діяльності, матеріали науково-практичних

конференцій, офіційні дані Державної служби статистики України, інформаційно-аналітичні та статистичні матеріали Міністерства освіти і науки України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

Ознайомлення із основними положеннями дисертації Пилип'юк Я. В. дає змогу зробити висновок про те, що здобувачу в процесі дослідження вдалося досягти мети та розв'язати усі поставлені науково-практичні завдання.

Сформульовані у дисертації висновки та рекомендації є результатом всебічного та об'єктивного аналізу досліджуваних явищ, здійсненого за допомогою сучасного наукового інструментарію. У процесі дослідження застосовано загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, використання яких дало можливість дисертанту поглибити теоретико-методологічні засади фінансового забезпечення інноваційного розвитку та розробити практичні рекомендації щодо підвищення його ефективності в Україні.

Представлені в дисертації результати відрізняються глибиною аналізу, коректністю формулювання пропозицій щодо практичного використання, науковою новизною, рекомендації автора характеризуються конкретністю і мають практичне значення. Достовірність отриманих результатів підтверджується позитивною оцінкою їх у процесі апробації на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також публікаціями у фахових наукових виданнях та монографіях.

Отже, вважаємо доцільним підтвердити, що ґрунтовний аналіз змісту дисертаційної роботи, розроблених і представлених у ній наукових положень та рекомендацій дозволяє зробити висновок про достатній ступінь їх обґрунтованості згідно визнаних вимог на відповідність дисертації Пилип'юк Я.В. спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Структура та зміст основних положень дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Пилип'юк Я. В. за структурою складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Повний обсяг дисертації становить 260 сторінок, з них 202 сторінок формують основний текст

роботи. За змістом, структурою та оформленням дисертація повністю відповідає вимогам МОН України. У кожному з розділів та підрозділів роботи дисертант виклала результати, що становлять значний науковий інтерес.

У першому розділі „Теоретичні основи фінансового забезпечення інноваційного розвитку” узагальнивши існуючі теоретичні підходи, дисертант критично переосмислює економічний зміст поняття “фінансове забезпечення”. При цьому заслуговує на увагу запропоноване тлумачення сутності “системи фінансового забезпечення інноваційного розвитку” як сукупності фінансових відносин нормативно-правового та договірнього характеру з приводу формування та використання фінансових ресурсів інноваційного призначення. Вагомим науковим результатом є те, на основі поєднання сутнісних характеристик економічного та інноваційного розвитку (як процесу, системи, механізму) та на основі аналізу публікацій науковців, а також на підставі власних досліджень виділено два основних блоки факторів, що впливають на інноваційний розвиток економіки України – екзогенні (зовнішні) та ендогенні (внутрішні) по відношенню до економічної системи.

У другому розділі „Особливості та проблеми організації фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України” автором проведено структурно-функціональний аналіз системи фінансового забезпечення інноваційної діяльності в Україні, здійснено оцінку стану та динаміки фінансового забезпечення інноваційної діяльності на прикладі регіону. При цьому значний науковий інтерес становить представлена організаційна структура фінансового забезпечення інноваційної діяльності в Україні, а саме у системі фінансового забезпечення науково-дослідних розробок та інновацій в Україні представлено об'єкти та суб'єкти: Державні фінансові інститути і фонди, об'єкти фінансування та недержавні агенти, що фінансують інноваційні проекти і розробки.

У третьому розділі “Оптимізація фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України” визначено вектори удосконалення фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки; розроблено модель

визначення рівня фінансового забезпечення інноваційного розвитку України; за результатами аналізу іноземного досвіду запропоновано концепцію вдосконалення фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України.

Вагомим науковим результатом є розроблена автором модель оцінювання рівня фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки. Дана модель вирішує питання узгодження кількісних та якісних чинників фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки, при відповідних доповненнях та уточненнях може бути адаптована як на окремому підприємстві, так і на регіональному рівні та макрорівнях для моніторингу освоєння інвестиційних та інноваційних ресурсів.

Значний науковий та практичний інтерес становить сформована у дисертаційній роботі концепція удосконалення фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України, реалізація якої дасть можливість покращити стан економіки (виробництва, фінансово-кредитної та соціальної сфери).

Висновки дисертації є логічно обґрунтованим підсумком виконаної роботи, в яких повною мірою знайшли своє відображення основні положення проведеного дослідження та можливі результати їх впровадження.

Таким чином, аналіз рукопису дисертації Пилип'юк Ярини Василівни дає змогу зробити висновок, що сформульовані у ній наукові положення є достовірними й цілком обґрунтованими та містять наукову новизну.

Новизна основних наукових положень, висновків і рекомендацій

У дисертації сформульовано сукупність теоретико-методичних положень, висновків і рекомендацій, що характеризуються науковою новизною та підтверджують особистий внесок автора в розвиток теорії, методології та практики фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України.

З-поміж головних наукових результатів, які становлять особистий внесок дисертанта, варто виділити такі:

- розроблено модель для визначення рівня фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки;
- запропоновано концепцію фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України з врахуванням іноземного досвіду, що дозволить підвищити ефективність інноваційного інвестування;
- розвинуто теоретико-прикладні засади інноваційного розвитку економіки, зокрема виокремлено екзогенні, ендогенні та ресурсообмежуючі по відношенню до економічної системи фактори, що стимулюють або ж стримують розвиток економіки;
- удосконалено науково-теоретичні аспекти дослідження взаємозв'язку структурних елементів сучасної системи фінансового забезпечення інноваційної діяльності в Україні;
- проведено діагностику проблем фінансового забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності в Україні за допомогою економіко-статистичних методів та комп'ютерних програм, що дають змогу виробляти методичні рекомендації щодо покращення управління фінансовим забезпеченням і ростом інноваційного потенціалу підприємства, регіону та економіки загалом;
- здійснено прогнозування загальної суми витрат на інноваційну діяльність в Україні на основі теорії ланцюгів Маркова, що враховує стохастичність та випадковість процесів системи.
- одержали подальший розвиток наукові підходи до інституційно-правового забезпечення інноваційної діяльності;
- уточнено терміносистему дослідження в частині тлумачення сутності понять: “інноваційний розвиток”, “фінансове забезпечення”, “фінансове забезпечення інноваційного розвитку”, “система фінансового забезпечення інноваційного розвитку”, “фінансовий потенціал інноваційного розвитку”.

Теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи

Наукова значущість результатів проведеного автором дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробленні практичних рекомендацій,

спрямованих на підвищення ефективності фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України.

Ключові теоретико-методологічні та методико-прикладні положення дисертаційної роботи були впроваджені у навчальний процес Львівського національного університету імені Івана Франка під час викладання дисциплін: “Фінанси”, “Фінанси підприємств”, “Фінансування інноваційної діяльності підприємств”, “Інноваційний розвиток підприємств” (довідка № 4765-Н від 22.10.2015 р.).

Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що сукупність теоретико-методологічних положень, висновків, методичних і практичних рекомендацій створює наукове підґрунтя для удосконалення фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України. Висновки та рекомендації щодо фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки на основі удосконаленої моделі для визначення рівня фінансового забезпечення інноваційного розвитку національної економіки використано у роботі Департаменту економічного розвитку Львівської міської ради (довідка № 23-вих-37 від 28.12.2018 р.) та відділом фінансів Мостиської міської ради (довідка № 2.17-1971 від 30.10.2018 р.).

**Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій,
сформульованих у дисертації, в опублікованих працях**

Ознайомлення із змістом дисертації та опублікованими працями здобувача наукового ступеня дає можливість зробити висновок, що наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у роботі, знайшли своє відображення у публікаціях автора.

Результати дослідження опубліковано у 26 наукових працях загальним обсягом 11,78 д.а. (9,12 д.а. належать особисто автору), з них: 1 монографія у співавторстві; 12 статей у наукових періодичних виданнях, в тому числі: 9 – у наукових фахових виданнях України (з них 3 – у наукометричних виданнях) та 1 – у зарубіжних; 12 – у збірниках матеріалів наукових конференцій.

Кількість та обсяг опублікованих праць Пилип'юк Я. В. відповідають встановленим вимогам щодо публікації основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Автореферат та публікації автора повністю відображають основні наукові результати і висновки, сформульовані у дисертаційній роботі. Автореферат за своїм змістом є ідентичним основним положенням та висновкам, що наведені в дисертації, відображає її структуру і логіку викладення матеріалу. Всі результати та висновки, винесені на захист, отримані автором самостійно.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Відзначаючи в цілому високий рівень обґрунтованості теоретичних, методологічних і методичних положень та практичних результатів дослідження, його цілісність й логіку викладу матеріалів, разом з тим необхідно зазначити, що у дисертаційній роботі присутні певні прогалини та недоліки, а окремі положення і твердження є основою для наукової дискусії, зокрема:

1. У першому розділі автором розглянуто теоретичні основи фінансового забезпечення інноваційного розвитку (с. 25–90). Проте вважаємо, що при формулюванні висновків і авторської позиції щодо уточнення понятійно-категорійного апарату доцільно було б більш детально проаналізувати сучасні теоретичні надбання, зокрема ті, що стосуються вивчення різних аспектів фінансування інноваційної діяльності у контексті реалізації інноваційного шляху розвитку економіки.

2. Дисертантом у підрозділі 1.1 (рис. 1.1) справедливо серед основних факторів впливу на інноваційний розвиток економіки України виділено: екзогенні (зовнішні) та ендогенні (внутрішні) по відношенню до економічної системи, а також ресурсобмежуючі фактори впливу на інноваційний розвиток економічної системи (с. 41-42). Однак автор не подає їхнього розгорнутого обґрунтування. Робота значно виграла б, якби автор охарактеризував кожен з них.

3. Викликає певні сумніви запропонований автором підхід до дослідження структури системи фінансового забезпечення інноваційної діяльності в Україні

(рис. 2.1) в контексті трьох груп: державні фінансові інститути, об'єкти фінансування, недержавні агенти суб'єктів інноваційної діяльності (с. 92–96). Недостатньо обгрунтовано, які критерії є основою такої структуризації. Так як фінансування інноваційної діяльності здійснюється багатьма міжнародними інституціями, варто було б доповнити даний рисунок 4 групою, а саме: міжнародні організації та програми.

4. Автором у роботі проаналізовано вплив витрат на інновації на макроекономічні показники національної економіки (ВВП України, ВВП в розрахунку на одну особу, валове нагромадження основного капіталу у фактичних цінах) на основі кореляційно-регресійного аналізу (п. 3.1, с. 175–178). Однак незрозумілим є вибір лише цих показників, як і те, чому поза увагою здобувача залишились інші важливі, зважаючи на предмет дослідження, показники.

5. Заслугує уваги запропонована модель оцінювання рівня фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України (п. 3.2). Водночас, окремі рекомендації автора є декларативними і потребують додаткового обгрунтування та роз'яснення, зокрема недостатньо аргументованими є запропоновані заходи, які дозволять підвищити вхідні параметри моделі (с. 194-196).

Однак наведені вище зауваження та недоліки є свідченням складності і багатоаспектності обраної проблематики дослідження, відтак не впливають на загальну позитивну оцінку та не знижують наукову і практичну значущість дисертаційної роботи Пилип'юк Я. В.

Висновок про відповідність роботи встановленим вимогам

МОН України

Дисертація Пилип'юк Ярини Василівни на тему “Фінансове забезпечення інноваційного розвитку економіки України” виконана на високому науково-теоретичному рівні, а одержані автором в процесі дослідження результати характеризуються науковою новизною і мають вагомим теоретичне та практичне значення. Дисертаційна робота є самостійною та завершеною науковою працею,

яка присвячена вирішенню актуальної науково-прикладної проблеми, містить оригінальні підходи до її розв'язання.

Загалом структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. Подана до захисту дисертація написана науковим стилем, матеріал викладений у логічній послідовності, висновки науково обґрунтовані та підтверджуються результатами досліджень. Зміст роботи відповідає визначеній меті, поставлені науково-практичні завдання вирішені повною мірою, відтак мету дослідження досягнуто. Наукові положення, висновки та рекомендації повністю обґрунтовані, аргументовані, містять наукову новизну та пройшли необхідну апробацію на науково-практичних конференціях, а також опубліковані у фахових наукових виданнях. Тема та зміст дисертації відповідають паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. Автореферат дисертації відображає всі положення, що містяться в дисертаційній роботі.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що за своїм змістом, оформленням, актуальністю, глибиною вирішення наукових проблем, теоретичним і практичним значенням одержаних результатів дисертаційна робота Пилип'юк Ярини Василівни на тему "Фінансове забезпечення інноваційного розвитку економіки України" відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, зокрема п. п. 9, 11, 12, 13, 14 "Порядку присудження наукових ступенів", затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. (зі змінами), а її автор – Пилип'юк Ярина Василівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор
кафедри фінансів, банківської справи
та страхування Навчально-наукового
інституту бізнес-технологій "УАБС"
Сумського державного університету

Підпис *В. Г. Борнос*
Засвідчую
Шов. грах.
Вердехібі Н.Ю.

В. Г. Борнос